

Агротехнически дейности в трайните насаждения през март

Автор(и): ас. Кирил Кръстев, Институт по декоративни и лечебни растения – София

Дата: 10.03.2026 *Брой:* 3/2026

Март се характеризира с чести промени на времето, тъй като месецът е преходен между зимата и пролетта. Важна особеност е и наличието на стратосферно затопляне.

Увеличението на продължителността на деня и слънчевото греене водят до чувствително повишение на температурите

През март при овощните култури ще протичат фазите: набъбване, разпукване на плодните пъпки, бутонизация и цъфтеж при раноцъфтящите костилкови видове (бадем, кайсия, праскова, череша). Прогнозираните минималните температури през месеца, до минус 7°C, ще бъдат критични за встъпилите във фазите бутонизация и цъфтеж овошки.

В края на първото десетдневие се очакват се температури под климатичната норма, особено в Северна и Източна България. Не са изключени снеговалежи, включително и в равнинните райони, макар и по-скоро краткотрайни. В планините ще се създадат условия за нова снежна покривка. Минималните температури в котловините могат да бъдат отрицателни, а сутрешните слани ще бъдат често явление.

След очакваното краткотрайно застудяване в края на първото десетдневие през повечето дни от второто - се прогнозира средноденонощни температури над биологичния минимум. Дневните температури ще достигат пролетни стойности, особено в равните и Дунавската равнина. Времето обаче ще остане динамично. Преминаващи средиземноморски циклони могат да носят валежи - предимно от дъжд, но при краткотрайни застудявания във високите полета е възможен и мокър сняг. Контрастите между топли и по-хладни дни ще бъдат характерни.

През третото десетдневие на март развитието на земеделските култури ще протича при температури над климатичните норми, повече слънчеви часове и типично пролетна динамика. Валежите ще бъдат предимно от дъжд, често под формата на краткотрайни, но интензивни пролетни превалявания. Сутрешни слани ще са възможни само при ясно и тихо време, главно в котловините. Кратки захлаждания не могат напълно да се изключат.

В овощните разсадници

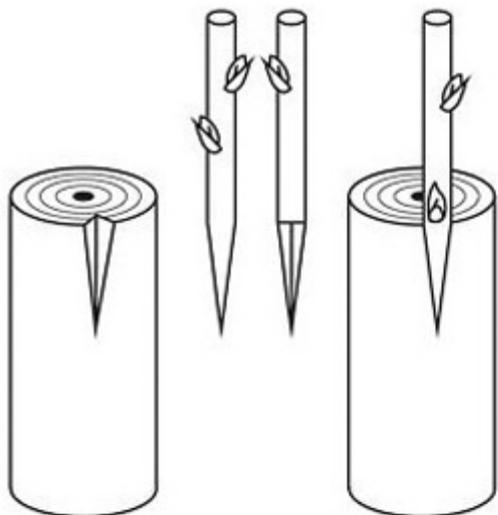
Довършва се сеитбата на семенилицата и засаждането на подложките в питомника.

Най-късно до края на първата десетдневка се засаждат маточниците. Двегодишните маточни насаждения се режат на чеп - 3-4 см над почвата.

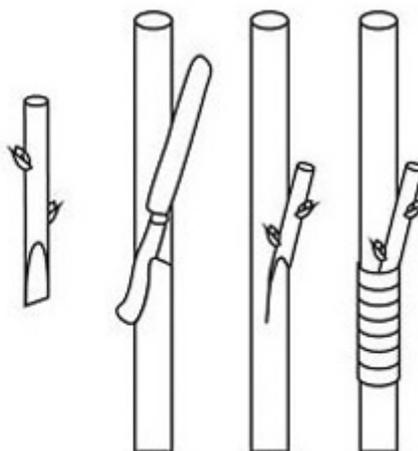

Семенищата със семкови овощни видове, маточниците и питомниците втора година се торят с 10-12 кг/дка амониева селитра или със същото количество (отговарящо на 10-12 кг/дка амониева селитра) от друг азотен тор. Обработват се семенищата за натрошаване на почвената кора, унищожаване на плевелите и заравяне на азотния тор.

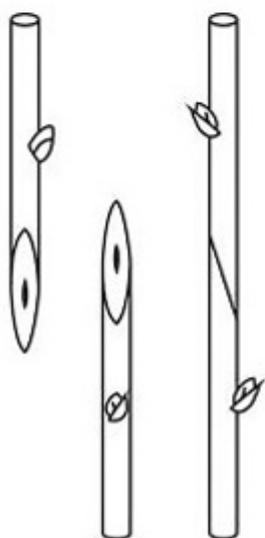
При необходимост се провежда прореждане на подложковият материал. Растенията от семкови овощни видове се оставят на 6-8 см, а от костилковите – на около 4 см едно от друго.

1.

2.

3.

1. присаждане на кози
крак

2. присаждане на
страничен разрез

3. присаждане на
копулация

Преприсяждат се на калем неприхванатите подложки в питомниците. В практиката най-често се преприсяжда на кози крак, страничен зарез или копулация.

В овощните насаждения

До фаза миши уши на пъпките може да се извърши резитба за производство и подмладяване на семковите и костилковите овощни видове и формиране на короните в младите насаждения.

Засаждат се нови овощни насаждения, като едновременно с това се провежда и първата резитба.

Продължава попълването на местата на пропадналите дръвчета в младите насаждения.

Извършва се първото подхранване с азотни торове. В младите насаждения се торят само редовите ивици, а в старите – целите междуредия. Торът се разхвърля повърхностно и се заравя с плитка почвообработка. Количеството необходими торове се определя според резултатите на листния анализ, извършен през предходната година. Ако липсва анализ се тори с 15-20 кг/дка амониева селитра или със същото количество от друг азотен тор.

Осигуряват се пчелни семейства за опрашване на цветовете. На 10 дка се осигуряват 3-4 достатъчно силни пчелни семейства. Най-целесъобразно е те да се разполагат от двете страни на реда. Максимална опрашителна способност пчелите постигат в слънчеви и тихи дни с температура 20 – 22 °С, когато могат да се отдалечават от кошера до 3 км.

Провеждат се мероприятия за защита на растенията от повратни мразове. Борбата се изразява в затопляне, задимяване и раздвижване на въздуха, дъждуване или напояване, химични препарати. Затоплянето на въздуха се постига чрез изгаряне на високоенергийни горими материали – мазут, нафта, природен газ, стари автомобилни гуми. Те се запалват

един час преди спадане на температурата до критичната за растенията точка и огънят се поддържа един час след изгряване на слънцето.

За задимяване се използват специални димки или инертни материали като слама, дървесни стърготини, клони, торф. Нарездат се на купчинки в редовете на 30-60 м един от друг и на 5-6 м в реда. За 1 дка са необходими около 100 кг горими материали, разпределени в 10 купчини.

При надкоронно дъждуването се използва свойството на водата при замръзване да освобождава топлина, а чрез поливане на насажденията се увеличава топлопроводимостта и радиацията на почвата, в резултат на което температурата на въздуха се повишава с 2-3 °С. За предотвратяване кристализирането на клетъчната вода в пъпките и защита от минусовите температури може да използвате препарати на база полимери и съполимери, като Скудо Терм (1-2 л/100 л вода) или биостимулатори като *Grow Plant Stop Freeze*, Стоп Фрийз.

Превантивно или при измръзване на плодни пъпки и цветове, за стимулиране на цъфтежа, ако все още овощните видове са в тази фаза на развитие, може да ги подхраните листно с течен тор, специализиран за прилагане по време на цъфтеж - *Cynoyl Z Special*, *ERT 23 plus*, *Archer OsmoCare* или гиберелинова киселина.

Мразобойните петна се зачукват с гвоздейчета. Надлъжните мразобойни пукнатини се намазват с овощарски мехлем.

Ако се налага, преди или по време на цъфтежа се напоява. Наложително е обикновено, когато зимата е суха, последвана от пролет с недостатъчно валежи.

Преприсяждат се възрастни дървета и дървета от малоценни сортове.

Скелетните клони се съкращават обикновено непосредствено над вторите скелетни разклонения, а водачът – малко над нивото на скелетните клони. По –дебелите скелетни разклонения се използват за преприсяждане, като се съкращават в зависимост от мястото на израстването им – по – ниско разположените се оставят по-дълги, а по-високо разположените – по – къси. Много добри резултати се получават, когато се присажда на кози крак.

В ягодовите насаждения

Попълват се празните места в новите ягодови и плододаващи насаждения. Тори се с 10-12 кг/дка амониева селитра или със същото количество от друг азотен тор и се окопава.

В отопляваните оранжерии, когато плодовете започнат да узряват, температурата на почвата се повишава до 15-18 °С, а на въздуха – до 20-25 °С. В топлите часове на деня оранжериите се проветряват.

За да се осигури добро опрашване в оранжериите, внасят се по 2-3 пчелни семейства на 10 дка.

В малиновите насаждения

Продължава попълването на празните места в насажденията. Ако не са били изрязани след беритбата, плододалите през миналата година издънки се изрязват и изгарят.

В двегодишните насаждения всички слаби коренови издънки се изрязват до почвената повърхност, като се оставят 2-3 от най-силните за оформяне на храстите.

В по-старите насаждения се извършва резитба за съкращаване. Прореждат се и издънките за заместване. Насажденията се подхранват с 10-12 кг/дка амониева селитра или със същото количество от друг азотен тор и се окопават.

Ако есенното наторяване с оборски тор и фосфорни и калиеви торове не е извършено, се тори сега. Внасят се 50-60 кг обикновен суперфосфат или 25-30 кг двоен суперфосфат, 15-20 кг калиев сулфат – или същото количество други фосфорни и калиеви торове и 2-3 т угнил оборски тор на декар. Торовете се заорават, като е необходима по-дълбока обработка.

В касисовите насаждения

Продължава засаждането на съхранените касисови резници във вкоренилището. Извършва се подхранване с 10-12 кг/дка амониева селитра или със същото количество от друг азотен тор и плитка обработка. Обработват се миналогодишните вкоренилища.

В насажденията с други култури

Семената от кавказка хурма се засяват в питомник. В реда разстоянието е 5 см при 80 см между редовете, а дълбочината на засяването – 3 – 4 см.

Събират се и се засаждат на открито резници от смокиня, нар и облепиха. При вътрередово разстояние 10-15 см и разстояние между редовете 80-100 см. Почвата около резниците се отпква добре, след което те се покриват на 1-2 см над връхната пъпка. Непосредствено след засаждане обилно се напоява.

Върху израсналите подложки от кавказка хурма се присажда на калем райска ябълка.

Продължава засаждането на незасадени през есента дръвчета от райска ябълка, облепиха, нар. Извършва се резитба за формиране на нара и за производство.

Засаждат се на открито в лехи на разстояние 20x5 см лимонови семена. Почвата трябва да бъде рохкава, обогатена с прегорял оборски тор.

В лозовите насаждения

Създават се нови лозови насаждения. Риголваните през есента места се обработват неколkokратно и се подравняват. С помощта на маркировъчна тел се определя мястото на всяка лоза. Най-напред се трасира пътната мрежа, с което се очертават парцелите. След това на половин междуредово разстояние от надлъжния краен междинен път се маркира първият ред. От двете му крайни точки се издигат перпендикуляри, на които с помощта на рулетка се нанасят междуредовите разстояния.

При избора на разстоянията на засаждане трябва да се съобразим с биологичните особености на сортовете, почвеният тип и запасеността с хранителни вещества, възможностите за напояване, наклона на терена и други.

За винените сортове със средна сила на растежа при незагребни условия в зависимост от почвения тип и наклона на терена се засаждат от 3240 до 5550 на хектар, а при загребни условия – 5450 до 5550 лози, на едностъблени двустранни кордони с височина на стъблото около 80 см.

За десертните сортове при незагребни условия в зависимост от почвения тип, наклона на терена и експозицията се засаждат от 3030 до 4200 лози на хектар, а при загребни условия – не повече от 5000 лози на хектар и да се формират на двураменен Гюйо с височина на стъблото 80-100 см.

Правоъгълната форма е най-подходяща за промишлени лозови насаждения, като посоката на редовете трябва да бъде север-юг. Ако теренът е наклонен, с цел избягване на ерозията на почвата, редовете се разполагат напречно на наклона. Там, където духат силни ветрове, редовете се ориентират по посока на преобладаващия вятър. На терасирани терени се използва ромбовидна, триъгълна или шахматна форма.

Разполагането на сортовете трябва да бъде съобразено главно с биологията на сортовете, видът на подложката, механизиранието на гроздобера и други. Затова се избират сортове, подходящи за съответният микрорайон.

В практиката са утвърдени следните подложки – Рупестрис дъо Ло, Рипария х рупестрис 101-14, Рипария гранд глабър х 144 М, Берландиери х Рипария Кобер 5ББ, Берландиери х Рипария Опенхайм 4 (СО 4), Берландиери х рупестрис 110 Рихтер, 1103 Паулсен и 140 Руджери, Шасла х Берландиери 41 Б, Феркал, Гравъозак. Най - утвърдената подложка SO 4 придава силен растеж и бързо развитие, добро плододаване и дълголетие, по-ранно узряване на гроздето от Кобер 5ББ. Устойчива на филоксера, но проявява чувствителност към засушаване. Подходяща е за по-дълбоки и влагоемни почви. Не понася варовити почви, като е по-чувствителна от Кобер 5ББ – до 17 % съдържание на активни карбонати и 30-40 % общи карбонати в почвата и засоляване до 0,4 г/кг.

За засаждане се използват три основни начина – чрез садило, чрез хидробур и чрез ямки (ръчно или с машини). Непосредствено преди засаждане лозичките се изваждат от съхранилището и при необходимост се накисват във вода. След това едногодишният зрял прираст се съкращава на чеп с две зимни очи. Ако пръчките са две, по-слабата се премахва от основата. При засаждане на лозичките в дупки корените им се изрязват на 6-8 см, а при използване на хидробур- на около 2-3 см. Мястото на спойката трябва да бъде наравно с повърхността на почвата, да се осигурява оптимално овлажняване около корените, както и добро притъпкване. След засаждане оставеното чепче се покрива с купчинка почва, висока 6-8 см над горната пъпка, за предпазване от изсушаване.

Най-разпространено е засаждането в дупки с размери 25x25 см и дълбочина 35-40 см. На леки, песъчливи, по-сухи и по-топли почви лозите се засаждат по-дълбоко, а на по-тежки, по-влажни и по-студени почви – по-плитко. Изкопаването им може да се механизира със свредел. На дъното оформяте конус от рохка 5-6 см почва, примесена с прегорял 1-2 кг оборски тор.

При отглеждане в дворни пространства за оформяне на асмата се изгражда хоризонтална или тунелообразна носеща структура. Асмата се създава над широки алеи, водещи към жилището, над плочници, над пътеки, над жилищни тераси. Височината на скелето обикновено е 2,20-2,50 м. Извършва се резитба за формиране в младите насаждения.

Непосредствено след отгребването на младите лозя се извършва резитба за формиране. През първата и втората година след засаждането лозичките се режат на чеп с две видими очи при всички видове формировки. При формировка Гюйо следващите формировки са през есента.

При асмовидното отглеждане на третата година пръчката се изрязва на 6-8 очи над височината на скелето, като върхът ѝ се извива и се привързва върху хоризонталната част на скелето. На четвъртата година пръчките по кордона се режат на чепове с 2 очи, като се разреждат през един и се оставя продължител на 6-8 очи.

Довършва се резитбата в плододаващите лозя.

Дейностите са в зависимост от вида формировка. При формировка Гюйо старата плодна пръчка се премахва, горният леторасъл от заместващия чеп се оставя за плодна пръчка, а долният се реже на чеп с две очи. Горният леторасъл от другия резервен чеп се премахва, а долният се реже на чеп с две очи. Желателно е всяка година плодната пръчка да се оставя на противоположната страна на предходната.

Извършва се ремонт на подпорната конструкция и привързване на плодните пръчки.

Подменят се счупените колове, износените и скъсани телове, както и индивидуалните подпорни колчета. След привързване се подменят стегнатите превръзки, врязани в стъблата и кордоните. При средностъблените и високостъблени формировки всички дълги плодни звена се привързват до фаза набъбване на пъпките.

Торене на лозовите насаждения

Торят се лозовите насаждения с азотен тор. С 1 т грозде се изнася 5 до 8 кг азот, 2 до 4 кг фосфор и 5 до 10 кг калий. С оглед на това се внася от 6 до 8 кг/дка азот, $\frac{1}{2}$ от нормата за годината, 6-9 кг/дка фосфор и 9-12 кг/дка калий. На бедни почви и по-слаб растеж на лозите количеството на азота се увеличава на 15-18 кг/дка. Торовите норми се завишават и при висока влагообезпеченост и поливни условия. При силно растящи сортове и сортове, склонни към изресяване (Мискет червен, Каберне совинъон, Кардинал) трябва да се внасят по-малки количества азотни торове.

При използване на амониева селитра тя се разхвърля повърхностно, след което се заоравя. Този тор достига зоната на кореновата система като се придвижва надолу с водата за напояване. Амониевият сулфат и карбамидът се внасят на дълбочина 10-15 см, с цел нитрификация.

Когато не е извършено торене с фосфорни и калиеви торове през есента, това се прави сега, като се внасят дълбоко в една или две бразди. Суперфосфатът е най-често използваният фосфорен тор, но при кисели почви се използва фосфоритен тор. Калиевият сулфат и калиево-магнезиевият сулфат се препоръчва за плододаващи лозя, а калиевият хлорид при предпосадъчно торене на нови лозови насаждения.

Провеждат се същите мероприятия за защита на растенията от повратни мразове, както при овощните насаждения.

Започва производството на лозов посадъчен материал. В началото на март се извършва присаждане на маса, по метода на подобрената копулация с езиче или механизирано омеговидно присаждане с резници с по едно око, като над окото се оставят 1,5-2 см, а под окото – цялото междувъзлие.

Първото нещо, което се прави е да се извадят от хранилището и да се измият с обилна струя вода подложките и резниците. Резниците се киснат във вода за едно денонощие, а подложките в продължение на 2-3 денонощия. След това на подложките се опреснява долния отрез на 2-3 мм под възела и се премахват пъпките. Когато това бъде направено се пристъпва към присаждане.

Присадените резници се нареждат в сандъчета с подходящ субстрат (горски мъх, дървени стърготини, слама, пясък, перлит) за стратификация. Предимно се използват дървени иглолистни стърготини или от тополови. Осигурява се оптимална температура в помещенията – 25-25 °С, влажност на въздуха около 85-90 % и достатъчно кислород. В зависимост от сорта продължителността на стратификацията е от 14 до 18 денонощия.

Още по темата:

Как да извършим засаждането на лозите

